

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN VĂN THUẬN

**QUẢN LÝ SỬ DỤNG PHƯƠNG TIỆN
THIẾT BỊ DẠY HỌC Ở CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ
HUYỆN NINH GIANG TỈNH HẢI DƯƠNG**

Ngành: Quản lý giáo dục

Mã số: 8 14 01 14

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Cán bộ hướng dẫn khoa học: GS.TS. NGUYỄN QUANG UẨN

THÁI NGUYÊN - 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả khảo sát, kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa từng được công bố trong bất cứ công trình nào khác.

Luận văn này cho đến nay chưa từng được bảo vệ tại bất kỳ hội đồng bảo vệ luận văn nào trên toàn quốc và cho đến nay chưa hề được công bố trên bất kỳ phương tiện thông tin nào.

Tôi xin chịu hoàn toàn trách nhiệm về những gì mà tôi cam đoan ở trên.

Thái Nguyên, ngày 17 tháng 7 năm 2018

Tác giả

Nguyễn Văn Thuận

LỜI CẢM ƠN

Trong quá trình học tập, nghiên cứu đề tài *“Quản lý sử dụng phương tiện thiết bị dạy học ở các trường THCS huyện Ninh Giang, tỉnh Hải Dương”*, tôi đã nhận được sự giúp đỡ, chỉ bảo nhiệt tình của các thầy cô giáo trường Đại học Thái Nguyên đã giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu để hoàn thành luận văn này.

Với tình cảm chân thành, tôi bày tỏ lòng biết ơn đối với Ban giám hiệu, Khoa Sau đại học, phòng Quản lý khoa học - Trường Đại học Thái Nguyên, các thầy giáo, cô giáo đã tham gia quản lý, giảng dạy và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu.

Tôi xin bày tỏ sự biết ơn đặc biệt đến GS.TS. **NGUYỄN QUANG UÂN** người đã trực tiếp hướng dẫn, giúp đỡ về khoa học để tôi hoàn thành luận văn.

Tôi xin chân thành cảm ơn:

- Lãnh đạo, chuyên viên Phòng GD&ĐT huyện Ninh Giang, tỉnh Hải Dương;

- Ban giám hiệu, các thầy cô giáo, nhân viên thiết bị các trường THCS huyện Ninh Giang;

- Gia đình, bạn bè, đồng nghiệp đã động viên, cổ vũ, khích lệ và giúp đỡ tôi trong suốt thời gian qua.

Mặc dù đã có nhiều cố gắng trong suốt quá trình thực hiện đề tài, song có thể còn có những mặt hạn chế thiếu sót. Tôi rất mong nhận được ý kiến đóng góp và sự chỉ dẫn của các thầy cô giáo và các bạn đồng nghiệp.

Thái Nguyên, ngày 17 tháng 7 năm 2018

TÁC GIẢ

Nguyễn Văn Thuận

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN.....	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT	iv
DANH MỤC BẢNG, BIỂU ĐỒ, SƠ ĐỒ	v
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài.....	1
2. Mục đích nghiên cứu	4
3. Khách thể và đối tượng nghiên cứu.....	4
4. Giả thuyết khoa học	4
5. Nhiệm vụ nghiên cứu.....	4
6. Giới hạn phạm vi nghiên cứu.....	5
7. Phương pháp nghiên cứu	5
8. Cấu trúc của luận văn.....	11
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ QUẢN LÝ KHAI THÁC, SỬ DỤNG PHƯƠNG TIỆN, THIẾT BỊ DẠY HỌC Ở CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ	13
1.1. Tổng quan tình hình nghiên cứu vấn đề	13
1.1.1. Nghiên cứu ở nước ngoài về việc khai thác, sử dụng phương tiện, thiết bị dạy học	13
1.1.2. Nghiên cứu ở trong nước về việc khai thác, sử dụng phương tiện, thiết bị dạy học	15
1.2. Lý luận về phương tiện, thiết bị dạy học	19
1.2.1. Khái niệm phương tiện, thiết bị dạy học	19
1.2.2. Các loại phương tiện, thiết bị dạy học	20
1.2.3. Các yêu cầu đối với phương tiện, thiết bị dạy học và sử dụng phương tiện, thiết bị dạy học.....	25
1.2.4. Vai trò của phương tiện, thiết bị dạy học trong quá trình dạy học	25
1.3. Lý luận về khai thác và sử dụng phương tiện, trang thiết bị dạy học ở trường trung học cơ sở.....	27

1.3.1. Khái niệm khai thác và sử dụng phương tiện, trang thiết bị dạy học ở trường trung học cơ sở	27
1.3.2. Vai trò của việc khai thác, sử dụng phương tiện, thiết bị dạy học ở trường học cơ sở	28
1.3.3. Nội dung khai thác, sử dụng phương tiện, thiết bị dạy học ở trường học cơ sở....	29
1.3.4. Quy trình khai thác, sử dụng phương tiện, thiết bị dạy học ở trường học cơ sở ...	31
1.4. Lý luận về quản lý khai thác, sử dụng phương tiện, thiết bị dạy học ở trường học cơ sở	34
1.4.1. Khái niệm quản lý khai thác và sử dụng phương tiện, thiết bị dạy học ở trường học cơ sở	34
1.4.2. Những thuận lợi, khó khăn trong công tác xây dựng, khai thác, sử dụng phương tiện, thiết bị dạy học	35
1.4.3. Nội dung quản lý khai thác, sử dụng phương tiện thiết bị dạy học ở trường học cơ sở	38
1.5. Các yếu tố ảnh hưởng tới việc xây dựng, khai thác, sử dụng phương tiện, thiết bị dạy học ở trường trung học cơ sở.....	45
1.5.1. Các yếu tố chủ quan.....	45
1.5.2. Các yếu tố khách quan.....	46
Chương 2: THỰC TRẠNG QUẢN LÝ KHAI THÁC SỬ DỤNG PHƯƠNG TIỆN THIẾT BỊ DẠY HỌC Ở CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ HUYỆN NINH GIANG, TỈNH HẢI DƯƠNG.....	49
2.1. Khái quát về huyện Ninh Giang, tỉnh Hải Dương.....	49
2.1.1. Về điều kiện tự nhiên, dân số	49
2.1.2. Tình hình giáo dục nói chung và giáo dục trung học cơ sở nói riêng	49
2.1.3. Khái quát khảo sát thực trạng	52
2.2. Thực trạng về khai thác sử dụng phương tiện, thiết bị dạy học ở các trường trung học cơ sở huyện Ninh Giang, tỉnh Hải Dương.....	53
2.2.1. Đánh giá những thuận lợi, khó khăn trong công tác xây dựng, khai thác, sử dụng các phương tiện, thiết bị dạy học ở trường trung học cơ sở	53
2.2.2. Đánh giá vai trò, tác dụng của việc khai thác, sử dụng các phương tiện, trang thiết bị dạy học	58

2.2.3. Thực hiện công việc xây dựng, khai thác, sử dụng phương tiện đồ dùng dạy học ..	61
2.2.4. Đánh giá chung về xây dựng, khai thác, sử dụng phương tiện, đồ dùng dạy học ở trường trung học cơ sở	63
2.3. Thực trạng quản lý khai thác, sử dụng phương tiện, thiết bị dạy học ở các trường THCS Huyện Ninh Giang	65
2.3.1. Lập kế hoạch xây dựng, khai thác, sử dụng phương tiện, thiết bị dạy học	65
2.3.2. Tổ chức thực hiện kế hoạch	68
2.3.3. Chỉ đạo xây dựng, khai thác, sử dụng trang thiết bị dạy học	70
2.3.4. Kiểm tra, đánh giá công tác xây dựng, khai thác, sử dụng trang thiết bị dạy học	72
2.3.5. Đánh giá chung thực trạng các biện pháp quản lý, khai thác, sử dụng phương tiện, trang thiết bị dạy học	74
2.4. Mức độ ảnh hưởng của các yếu tố khách quan, chủ quan tới việc xây dựng, khai thác, sử dụng phương tiện, trang thiết bị dạy học ở trường trung học cơ sở	76
Chương 3: BIỆN PHÁP QUẢN LÝ KHAI THÁC SỬ DỤNG PHƯƠNG TIỆN, THIẾT BỊ DẠY HỌC Ở CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ HUYỆN NINH GIANG, TỈNH HẢI DƯƠNG	81
3.1. Nguyên tắc đề xuất các biện pháp quản lý khai thác sử dụng phương tiện, thiết bị dạy học	81
3.1.1. Nguyên tắc đảm bảo tính mục tiêu	81
3.1.2. Nguyên tắc đảm bảo tính toàn diện	81
3.1.3. Nguyên tắc đảm bảo tính hệ thống	82
3.1.5. Nguyên tắc đảm bảo tính phát triển	82
3.2. Đề xuất các biện pháp quản lý khai thác sử dụng phương tiện, thiết bị dạy học ở các trường trung học cơ sở huyện Ninh Giang, tỉnh Hải Dương	83
3.2.1. Tăng cường quản lý công tác chuyên môn, bồi dưỡng nghiệp vụ, kỹ thuật, học hỏi kinh nghiệm của đội ngũ cán bộ quản lý, giáo viên, cán bộ thiết bị trường học	83
3.2.2. Quản lý khai thác, xây dựng, mua sắm và sử dụng trang thiết bị dạy học có hiệu quả	85
3.2.3. Kiểm tra, đánh giá cụ thể, sát sao việc giáo viên, học sinh sử dụng phương tiện, thiết bị dạy học (Kiểm tra nội bộ)	87

3.2.4. Đẩy mạnh việc bảo quản, kiểm kê, thanh lý, bổ sung các phương tiện, thiết bị dạy học	90
3.2.5. Tăng cường thanh tra, kiểm tra, đánh giá, rút kinh nghiệm thường xuyên, kịp thời về công tác trang thiết bị dạy học theo học kỳ, theo năm học và đợt xuất (Của các cấp quản lý đối với từng trường)	93
3.3. Mối quan hệ giữa các biện pháp đề xuất	94
3.4. Khảo nghiệm nhận thức mức độ cần thiết và mức độ khả thi của các biện pháp đề xuất	96
3.4.1. Mục đích khảo nghiệm	96
3.4.2. Thời gian khảo nghiệm	96
3.4.3. Hình thức khảo nghiệm.....	96
3.4.4. Nội dung khảo nghiệm.....	96
3.4.5. Xử lý kết quả khảo nghiệm.....	96
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	100
TÀI LIỆU THAM KHẢO	103
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

Chữ viết tắt:	Chữ viết đầy đủ
CBQL:	Cán bộ quản lý
CBTBTH:	Cán bộ thiết bị trường học
ĐLC:	Độ lệch chuẩn
ĐTB:	Điểm trung bình
GV:	Giáo viên
TB:	Thứ bậc
TCN:	Trước công nguyên
TT:	Thứ tự

DANH MỤC BẢNG, BIỂU ĐỒ, SƠ ĐỒ

Bảng

Bảng 2.1.	Những thuận lợi trong công tác xây dựng, khai thác, sử dụng các phương tiện, thiết bị dạy học ở trường trung học cơ sở.....	53
Bảng 2.2.	Những khó khăn trong công tác xây dựng, khai thác, sử dụng các phương tiện, thiết bị dạy học ở trường trung học cơ sở.....	56
Bảng 2.3.	Vai trò, tác dụng của việc khai thác, sử dụng các phương tiện, trang thiết bị dạy học	58
Bảng 2.4.	Thực hiện công việc xây dựng, khai thác, sử dụng phương tiện đồ dùng dạy học	61
Bảng 2.5.	Lập kế hoạch, xây dựng, khai thác, sử dụng phương tiện, thiết bị dạy học ..	66
Bảng 2.6.	Tổ chức thực hiện kế hoạch	68
Bảng 2.7.	Chỉ đạo xây dựng, khai thác, sử dụng trang thiết bị dạy học.....	70
Bảng 2.8.	Kiểm tra, đánh giá việc xây dựng, khai thác, sử dụng trang thiết bị dạy học ..	72
Bảng 2.9.	Mức độ ảnh hưởng của các yếu tố khách quan, chủ quan tới việc xây dựng, khai thác, sử dụng phương tiện, trang thiết bị dạy học ở trường trung học cơ sở.....	76
Bảng 3.1.	Kết quả khảo nghiệm các biện pháp đề xuất nâng cao hiệu quả quản lý khai thác, sử dụng trang thiết bị, phương tiện dạy học.....	97

Biểu đồ

Biểu đồ 2.1.	Đánh giá chung việc xây dựng, khai thác, sử dụng phương tiện, đồ dùng dạy học.....	63
Biểu đồ 2.2.	Đánh giá chung thực trạng các biện pháp quản lý, khai thác, sử dụng phương tiện, trang thiết bị dạy học	74

Sơ đồ

Sơ đồ 3.1:	Quan hệ giữa các biện pháp đề xuất	95

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

1.1. Khai thác và sử dụng có hiệu quả các trang thiết bị, phương tiện dạy học trong các nhà trường nói chung và ở nhà trường trung học cơ sở nói riêng là mối quan tâm chung của toàn xã hội cũng như của các nhà trường, bởi đó là nhân tố quan trọng góp phần nâng cao hiệu quả dạy của giáo viên và hiệu quả học tập của học sinh. Điều này cho thấy vai trò quan của quản lý khai thác và sử dụng trang thiết bị dạy học. Vì vậy, các nhà trường luôn nỗ lực xây dựng cơ sở vật chất đầy đủ phục vụ cho hoạt động dạy, làm cho các thông điệp của bài giảng được học sinh tiếp nhận tốt nhất, hướng đến nâng cao năng lực thực tiễn của học sinh.

Cũng vì tầm quan trọng của trang thiết bị, phương tiện dạy học, các chủ trương, chính sách của Nhà nước ta luôn dành sự quan tâm và ưu tiên nguồn kinh phí cho xây dựng, mua sắm các thiết bị phục vụ dạy học trong các nhà trường ở mọi cấp học, đồng thời cũng là một tiêu chuẩn ở trường trung học cơ sở, trung học phổ thông và trường có nhiều cấp học theo quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo để xác định trường đạt chuẩn quốc gia.

Ở trường trung học cơ sở, tùy theo từng môn học để xác định phương tiện, giáo cụ trực quan, với một số môn học thuộc khoa học tự nhiên thì giáo cụ trực quan góp phần trực tiếp nâng cao năng lực học tập của học sinh, nhất là từ ngày 27 tháng 7 năm 2017 Bộ Giáo dục và Đào tạo thông qua chương trình giáo dục phổ thông mới với định hướng giảng dạy tiếp cận năng lực người học thì giáo cụ trực quan càng trở thành một phần thiết yếu trong dạy học, do đó việc khai thác, sử dụng phương tiện, thiết bị dạy học không chỉ là tiêu chuẩn để xác định trường đạt chuẩn mà còn là yếu tố nâng cao hiệu quả giảng dạy, yếu tố rất cần thiết để nâng cao năng lực thực tiễn của người học.

1.2. Với vai trò quan trọng của phương tiện, thiết bị dạy học, trên thế giới và Việt Nam đã có những nghiên cứu về vấn đề này. Ngay từ thời cổ đại, trong tư tưởng của các nhà giáo dục vĩ đại thời kỳ cổ đại Hy Lạp như Aritxtốt(384 - 322 TCN), Platon (645 - 653 TCN), ở phương Đông như Khổng Tử (551-479 TCN),... cho rằng giáo dục phải đặt học sinh vào các tình huống có vấn đề và vấn đề được giải quyết tốt nếu có sự hỗ trợ của phương tiện, thiết bị dạy học. Cho đến thời kỳ hiện đại, ở Liên